Ч. 76 (11.417). Львів, субота 6. квітня 1929. „Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem“. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“, Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол.
За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції 29-41.
„ Друкарні 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Уступлення Зайпеля.

Львів, 5. квітня 1929.

З Відня прийшла несподівано вістка, що уряд Зайпеля подався до димісії, яку президент республіки Мікляс приняв. Покищо уступивший держ. канцлер і його міністри ведуть дальше свої агенди, поки не буде зложений новий менше або більше життєздатний уряд.

Причини, що спонукали прадата Зайпеля уступити з цілим кабінетом, подав він на засіданні ради міністрів. По його заяві це ті важні для політичного й господарського життя Австрії справи, яких досі не полагоджено, в першу чергу: реформа закону про льокаторів, хоча противенства в цій справі можна було побороти і реформа судівництва та взаємин з поодинокими союзними країнами (Стирією, Каринтією, Тиролем і т. д.). В ділянці закордонної політики — казав канцлер Зайпель — не всі партії згідні в тому, що слід вести політику реальну і що найкраще працюється для будуччини тоді, коли виминається односторонніх союзів і зобовязань в одному напрямі.

Щодо інвестиційної позички, то переговори в цій справі є на добрій дорозі. Інтенсивна господарська політика внутрі держави видала свої овочі: торговельна і митна політика дістали ту тяглість, якої бракувало нераз наслідком внутрішніх терть. Саме ці тертя були причиною того, що не використано ріжних можливостей. Очевидно — дотеперішній уряд зовсім неслушно обвинувачувано в пособлюванні й роздмухуванні тих внутрішніх терть. Бо було саме навпаки.

На жаль — заявив дальше о. Зайпель — при помочі безнастанної агітації, яка не перебирала в засобах, нагромаджено богато ненависти, то не тільки проти особи канцлера, але також — без ніякої причини, без ніякого мотивування! — проти духовного стану взагалі і проти церкви зокрема. Щоб отже відібрати аргументи тим, які уважають його особу за перешкоду в річевій праці, рішився канцлер уступити, аби таким робом дати партіям можливість і нагоду працювати в користь держави в інший спосіб. З цією заявою Зайпеля солідаризувалися всі міністри й уступили разом з ним, уважаючи, що мотиви уступлення, які він подав, дотичать цілого кабінету.

Що криється за тим уступленням Зайпеля, покищо не знати. На всякий випадок його димісія була для політичних кругів, звичайно добре про все поінформованих, несподіванкою. Загально думають, що димісія кабінету вийшла з особистої ініціятиви канцлера, бо річевих, безпосередніх причин до димісії тепер не було.

З тих мотивів димісії, що їх навів Зайпель, найважніша справа реформи закону про охорону льокаторів, який в Австрії задержався в незміненому виді ще з часу війни. Це справа, яка все ще стоїть в осередку політичної дискусії в австрійській республиці і є без сумніву одинокою справді популярною проблемою в державі. Христіянсько-суспільна партія разом з іншими несоціялістичними партіями напирає здавна на зміну того закону. Але що могутня соціял-демократична партія не хоче й чути про зміну льокаторського закону, базуючи на ньому всю свою внутрішню політику, то ціла та справа станула на вістрю меча. Це справді основна проблема австрійської політики, розвязати якої не зумів і такий розумний та проворний політик, як Зайпель.

Реформа судівництва і взаємин з краями, що є складовими частями австрійської республики, є теж важною справою, хоч без сумніву менше пекучою, як справа зміни закону про охорону льокаторів. Ця справа товчеться теж здавна, а що і тут входять у гру ріжні розбіжні інтереси поодиноких країв і центра, то і її не легко вирішити. Але остаточно ця справа може мати тільки другорядне значіння в тих мотивах, що спонукали прадата Зайпеля до димісії.

Головною причиною уступлення австрійського канцлера і його уряду буде на нашу думку та, яку він навів при самому кінці своєї заяви. А саме систематично ведена проти нього — як духовної особи — агітація-нагінка зі сторони соціял-демократії. Ця агітація справді неперебірчива і вона посіяла богато ненависти в душах широких кругів робітництва проти особи того священика-політика, якому довелося стільки літ вести керму австрійської держави. Ця агітація проти ненависного соціялістам Зайпеля довела до того, що сфанатизований робітник виконав на нього перед кількома роками револьверовий атентат. Кулю з того револьверу носить Зайпель до-нині в свойому тілі...

Після його димісії є дуже правдоподібним прихід до керми в Австрії христіянсько-суспільно-соціялістичної коаліції, бо з уступленням Зайпеля відпадає для соціял-демократів головна перепона, що стояла їм на шляху до співпраці в уряді. В такому разі наслідником Зайпеля буде хтось з христ.-суспільних світських політиків і вже нині називають між іменами майбутніх наслідників Зайпеля б. міністра Гайнля. Ясна річ, що перед створенням такого коаліційного уряду обі великі партії Австрії мусять порозумітися в найосновніших справах австрійської політики.

Судівництво на Україні.

В харківському „Комуністі“ з 28. березня п. р. находимо статтю теперішнього народнього комісара освіти в уряді УСРР В. Порайка на теми судівництва на Україні. В статті порушені такі справи, що варто з ними познайомити і нашу громаду.

В. Порайко (з походження галичанин) спиняється над чотирома явищами теперішнього судівництва на Україні, а саме: над кадрами органів судівництва, над судовою процедурою, над карною політикою радянських судів і над звязком судів з масами.

Перейдемо всі ті точки по порядку.

При формуванні кадрів судівництва радянська влада була незвичайно обережною та старалася обсадити їх найпевнішими та найбільше відданими собі людьми. А таких шукали комуністи передовсім серед робітництва. З 1. жовтня 1928 р. було в судах на Україні 78 відс. робітників і селян, а комуністів було аж 89.6 відс. З 1. лютого 1929 р. цей стан змінився: робітників і селян остало 61.1 відс., а число членів компартії зросло до 97.5 відсотків. Щож до слідчих судових органів, то серед них є тільки 35.6 відс. робітників і селян, і тільки 40 відс. партійців. З тим станом у слідчому апараті комуністи борються та бажають за всяку ціну довести до того, щоби в ньому було 100 відсотків комуністів. Щоби це осягнути, стараються використовувати для слідчого апарату перш за все тих партійців, що кінчать юридичні факультети. А крім того хочуть ввести туди значний відсоток робітників і селян, улаштовуючи для них спеціяльні юридичні курси. Прокуратура обсаджена виключно членами партії. Недостачу теоретичної підготовки у прокураторів стараються комуністи усунути при допомозі окремих юридичних курсів, присвячених виключно для вишколу адептів прокуратури.

Самозрозуміло, що від такого судівництва, яке обсаджене нефаховими і нераз навіть дуже мало грамотними людьми, богато вимагати не можна. Та найгірше мусить терпіти від того сама ідея правосуддя. Очевидно, що для маловишколених теоретично та ще менше здатних до того, щоби опановувати складні судові справи практично, суддів — у найтрудніших моментах знання й орієнтацію заступає інстинкт, що все находить оправдання в капітальній максимі комуністичного правосуддя, а саме: в „революційній совісти“.

Але в численних випадках не помагає більшовицьким судам і „революційна совість“. Це видно передовсім у справах, звязаних з судовим поступованням (процедурою). Наслідком фахової теоретичної непідготованости та практичної безрадности суддів, більшовицькі суди визначаються великою тяганиною та поважними залеглостями. І так у 1927 р. було в українських судах 9.483 неполаднаних своєчасно справ, на один „слідчий поділ“ (такого терміну вживає В. Порайко) випадало їх по 21. А з першим жовтня 1928 р. було таких неполаднаних справ вже тільки 5.296, тобто на один „слідчий поділ“ випадало 12 справ. Загально в судах справи тягнуться по два до чотирох тижні. Запобігти цему старається влада в той спосіб, що намірює організувати т. зв. товариські суди по підприємствах і при сільських радах. Порайко стверджує, загально, що в радянських судах „є так богато тяганини, стільки формалізму і бюрократичних перекручувань, що цілком справедливі ті нарікання, які спостерігаємо серед громадянства“.

Щож до карної політики, то Порайко стверджує, що суди надуживають такого виміру кари як „короткочасне позбавлювання волі“. Серед радянських суддів панує загально пересвідчення, що без приноровлювання тюремної кари не можна обійтися з тієї простої причини, що інші кари не мають ніякого значіння. Тимчасом закон передбачує аж 13 випадків іншого виміру кари. Серед них є такі як примусові роботи, звільнення з посади, громадська догана, конфіската майна, грошева кара, пересторога та інші. Народній Комісаріят Юстиції робить заходи, щоб в будуччині приноровлювання тюремних кар при вимірі справедливости обмежити.

Коли приходиться писати про четверту, порушену В. Порайком справу, а саме про звязок органів юстиції з масами, то тут важко його зрозуміти. Бож здається суд, як такий, має все найбезпосередніший звязок саме з масами і то в усіх краях та при всяких режімах і державно-устрових формах. На Радянщині виходить не так. А не так мабуть тому, що там під „звязком з масами“ розуміють живий і тісний контакт з професійними організаціями, комітетами незаможних селян, робітничими і сільськими кореспондентами і т. і. Так, видно, розуміє цей звязок В. Приходько. Він думає, що без так зрозумілого „звязку“ важко буде радянському судівництву взагалі „впоратися з тими завданнями, що їх накладають на органи юстиції партія та радянська влада“. Іншими словами ці „звязки з масою“, тобто з профсоюзами, комнезамами, робселькорами і комуністичними партійними установами, потрібні для радянського судівництва тому, щоби воно стояло не на сторожі справедливости як такої, але щоби виконувало завдання, які поклала на нього партія і влада. Не даром ще в старині богиню справедливости представляли собі з завязаними очима, тобто сліпою. В нинішніх часах треба це розуміти так, що вона має бути сліпою на справедливість, а надзвичайно вразливою та гнучкою на інтерес такої чи іншої суспільної касти, яка виконує владу.

Військова диктатура в Чілє.

Військова диктатура в Чілє, як звичайно, не має за собою доброї слави й не тішиться симпатіями широких верств населення. Попередник теперішнього президента Чілє й його диктатор, генерал Ібанес, тримається виключно силою зброї. Всі симпатії широких верств населення, особливо біднішого, належать його попередникові, донові Артурові Алессандрові, який живе тепер на вигнанні в Парижі. Чіле донедавна було в руках олігархії, яка складалася з кількох дуже богатих родин. Середня кляса була дуже мало розвинена і не грала жадної ролі. Між робітництвом та убогим селянством повстав великий політичний рух з програмою радикальних соціяльних та політичних реформ. На чолі цього руху став адвокат Артуро Алессандрі. Він зорганізував широкі народні маси, вивів їх на вулицю і став нарешті президентом Чілє. Та його президентура тяглася не довго, бо його власний військовий міністр зробив переворот і став президентом. Усіх своїх противників, як лібералів, так і клерикалів він або післав на вигнання за кордон, або депортував на безлюдний остров. Всі вищі державні уряди він обсадив офіцерами армії та фльоти, а щоби звязати їх з собою, підвищив їм платні, що значно обтяжило державний бюджет. Та хоч військова диктатура вислала на заслання лібералів, то не змогла скасувати деяких соціяльних здобутків, як закону про платні для державних урядників та службовиків. А пролетаріят остав далі безправним. Військова диктатура генерала Ібанеса, не зважаючи на всі свої старання, ніяк не може вивести країни зі стану економічної депресії. Тому її становище весь час непевне.

Чи вічний мир є утопією?

2. Третя доба людства.

Фільософ Тард подекуди зором пророка передбачив в упрощеній формі те, що здійснюється в нашій добі, якщо погодимося на факт, що зусилля всіх суспільних організмів прямували несвідомо до поширення цивілізації по всій землі. Тард твердив, що цей ідеал не можна осягнути раніше, ніж будуть істнувати винаходи швидкої комунікації і негайної передачі думки. Слід пригадати, що він висловлював свій погляд у 1901 р., коли бездротний телеграф і літаки істнували ледви в уяві Жюль Верна.

„Коли ці засоби будуть винайдені — каже Тард — тоді пічнеться нова доба розвитку людства, багато цікавіша і більше рівномірна в своїм поході вперед, ніж попередня... Перед новим зразком цивілізації, що запанує загально, стане завдання, щоби його розвивати льогічно, у повній гармонії, боротись зі зразками ворожими йому і йти до його досконалення, згідно з його основним принціпом... Коли все буде скольонізоване — бо земна куля не є необмежена — тоді само собою щезне кольоніяльна горячка і цивілізовані народи шукатимуть іншого виходу для своїх потреб експанзії".

Коли-ж це буде? Пічнеться третя доба людства, коли рахувати, що ми є в другій, а першою була фаза передісторична, тому, що суспільні гуртки були такі малі і такі розсіяні, що відокремлені від себе вони находились майже в повній ізоляції.

Друга доба, в якій ми боремось так болюче, складається з людських громад, що зростають поодиноко, зеднуються, наступають собі на пяти, „але шляхом щораз частіших і більше крівавих воєн ідуть у напрямку могутньої федерації або велитенської монархії".

Доля такої монархії рішалась між 1914 і 1918 рр. Не багато бракувало, а одна з можливостей Тарда могла здійснитися. Нема ніяких ґарантій, що нові спроби такого роду не повторяться. А все-ж таки бачимо нині поважні зусилля для федерації народів як напр. Ліга Націй?

Третя доба прийде після моменту, коли єдність політичного верховодства запанує на всій землі і війни, бодай зовнішні, скінчуться на віки, а коли не буде вже земель, які можна відкрити і кольонізувати, все буде цивілізоване та замирене. Але Тард приймав остаточно можливість, що політичне верховодство може утревалитися або в формі імперії або в формі федеративній. Найбільше імовірною вважав він концесію федеративну. Він передбачив, що в цій третій фазі виступлять з зовсім новою гостротою нові соціяльні проблеми, які колись були предметом дискусій тільки передових соціялістичних гуртків. З менту, коли ніхто не буде журитись закордонною політикою і кольонії не будуть предметом уваги, тоді вся праця буде звернена виключно в напрямку внутрішньої політики і соціяльної реорганізації. Тард каже, що „найбільше привабливою метою діячів буде заволодіти одною партією і всі суспільні кляси зеднати для одної мети".

Вже нині бачимо, як зарисовуються зовсім виразно деякі моменти цього процесу. Річ ясна, що в суспільних справах є можливі ріжні, зовсім ріжні розвязки і що „багато теорій є хибних, коли вони прикладені до явищ другої доби, тимчасом, коли ці явища проявляться аж у третій добі".

Маємо 1929 рік. Доба кольонізації ще не хутко скінчиться, отже проживемо ще довго в другій добі розвитку людства. Ця доба тріватиме не тільки так довго, як довго не щезнуть краіни, які можна кольонізувати, але також як довго істнуватимуть такі неосяжні простори як Росія або Китай, де обичаї є зовсім ріжні від обичаїв европейських держав.

А проте можна вірити, що третя доба не є мітом і що прийде час, коли віддалення між державами щезне, завдяки комунікаційним засобам і передачі думки, слова і образів на віддаль, і коли земля подобатиме на скляний дім. Міжнародні війни щезнуть, завдяки міжнародним договорам і федеративним союзам народів, але чи люди перестануть між собою боротись? Не піддаваймося цій ілюзії. З менту, коли щезне віддалення і легкі засоби поширювання думок наближать суспільні кляси ріжних країн, замісць міжнародніх воєн прийде черга на війни соціяльні і це тріватиме так довго, доки не „буде повної гармонії між клясами". На цьому місці треба поставити питайний знак.

Ось пророцтва Тарда, які передаємо на його відповідальність:

Війни є можливі ще на довгий час;

Нема неможливости, що колись війни скінчаться;

Замісць війни народів щораз більше позначується тенденція до війни кляс, які тріватимуть так довго, аж кляси не зіллються в одно;

Щоби тільки перед цим ідеальним днем не прийшов швидше кінець світа!

Іншими словами зусилля над зближенням народів, яким нині придивляємось не є таксамо даремні, як у майбутности не будуть даремні спроби, щоби зблизити до себе соціяльні кляси.

Заговір комуністів в Греції.

Венізельос заявив в атенському парляменті, що комуністи готують державний переворот у Греції, і що уряд поробить усі потрібні заходи, щоби комуністичну акцію спаралізувати. Він звернувся до робітників з закликом не йти за комуністичними агентами і просив палату як найшвидше прийняти закон про боротьбу з комуністами. Заява Венізельоса зробила величезне враження на палату. Всі скликані комуністами збори та демонстрації заборонено. Після відомостей міністерства внутрішніх справ комуністи готують в першу чергу загальний страйк.

ЗАМІТКИ і ВІДГУКИ.

Розкриті карти.

Теперішній орґан львівської ендеції „Львовскі Курер Поранни" з 4. квітня п. р. приніс замітну статтю п. н. „Задоволені меншости". В ній автор полемізує з тими польськими патріотами, що висказують політичні, врештою чисто теоретичні, погляди про те, що „тільки задоволення національних меншостей принесе користь Польщі". Автор каже, що в зацитованому реченні є одно непотрібне слово, а саме: слівце „тільки". Бо він (автор) не посувається „так далеко у своїй любови до ближніх, щоби їм бажати сповнення бажань".

„Руський чи білоруський нарід — пише автор — був би задоволений, колиб йому дати безпеченство, порядок і добробут. Прямувати до того є безсумнівним завданням держави. Натомість не є ним сповнювання політичних постулятів, які висувають одиниці, що накинулися (!) народові на провідників, ловлять рибу у мутній воді, а часто просто за гроші служать зовнішним ворогам Польщі. Щоби не затримуватися довго при цій справі, присвятім увагу одній тільки ділянці, напевно найважнішій, а саме шкільництву. Треба признати, що в тому випадку провинилося богато саме польське громадянство. Не зрозуміло одної великої правди: *що не втримаємо територій з мішаним населенням, а бодай будемо в них вічно сидіти на вулькані, якщо буде істнувати окрема непольська школа. За ліквідацію тієї школи варто заплатити високу ціну* (підкреслення наше — Ред).

„На жаль, ми не хотіли її заплатити. Коли проф. Ґрабський як міністр освіти ввів у ґімназіях східної „Малопольски" науку руської мови, то був це перший крок до утраквізму, який в остаточних наслідках був би довів до зміни всіх шкіл на двомовні з перевагою польської мови як державної та більше розвиненої. Наша суспільність, не досить до того підготована, не зрозуміла цего і ставила опір".

„*А чейже утраквізм* — пише далі автор — *є одиноким засобом, що веде до згідного співжиття, бо руські школи ухиляються від контролі і продукують ґрізні ряди інтеліґенцій, виховані в ненависти до нашого народу, що приймає часто типово злочинні форми.* (Підкреслення автора.) Утраквізм це розумне гасло і одиноко успішне. Колиж вводиться двомовність у деяких польських школах, а одночасно інші нищиться цілковито, то знова викривлюється одно поняття з тим наслідком, що з доброго сталося злим, зі спасенного шкідливим. В імя якого гасла це роблено? В імя покутуючих ще в деяких мізках федераційних мрій. Велитенська думка Ягайлонів, що дала Польщі віки розквіту і могутности — чи не так? Знаємо це вже на память. Але ця думка була викональною і творчою в часах, коли у всьому рішали два чинники — династія і шляхта. Спольонізувалася династія, спольонізувалася шляхта і

ВОЛОДИМИР БІРЧАК.

БЕЗЖУРНІ ДНІ. 26)

Оповідання.

(Продовження.)

— Що це за одна? — спитав Грицько.

— Пощож тобі знати? Я дав слово чести...

— Сказав досі, кажи й далі.

— Ксеня Долинська, а віддана...

— Ксеня Долинська? — спитав поет. Ксеня Долинська...? Ксеня Долинська...? — і не міг собі її пригадати, бо, сказавши правду, мав тих дівчат досить. Але по хвилі таки пригадав собі. Пригадав собі і як не зловиться руками за коліна, як не стане гойдатися і при тому реготатися!... — Ха-ха-ха. Та Ксеня, та Ксеня!

— Що таке?

— Ти ідіот! Ідіот! Ха-ха-ха. — реготався поет далі.

— Хто ідіот? — спитав Стецько.

— Роман! Роман! Ха-ха-ха! Ідіот! — каже Грицько. — Я писав вірші до тої Ксені, знаєш, що ми були в неї. Ха-ха-ха. А в сусідстві мого батька жила оця Ксеня Долинська. Не гарна, подовгасте лице, довгий ніс.

— Та, та.

— І злісниця обмовна — продовжав Грицько.

— Ну,ну.

— Отже я писав вірші до цієї Ксені, а ці вірші читала та Ксеня. Ха-ха-ха! Й думала, що це я пишу до неї. Ха-ха-ха! Вона й звірилася раз перед моєю тіткою, що не є проти мене і що їй дивно, що я нарікаю, немовто вона мене не любить, а вона прецінь... нехай тільки буду сміливий, поговорю з нею... Потім проклинав я оцю першу Ксеню, а та — тепер це бачу добре — брала це до себе. Ха-ха-ха! Правда, правда, тепер пригадую собі. Перед своїм весіллям вона знов переказувала мені... Тепер я добре все розумію!

Грицько і Стецько стали сміятися. Роман тер себе рукою по чолі.

— Грицьку, все те правда, що ти тут говориш? Ти ніколи не писав до неї, не любився в ній, а це тільки вона собі таке сама вбила в голову? — питав Роман.

— Так! — відповів Грицько. — І як ти міг повірити, що я писав поезії до такої довгоносої?! Якж мусів би затратити увесь естетичний смак... Що думаєш про мене?!

— Як так, то ідемо далі! — рішився Роман. Дома все вияснію... Справа цілком інакше представляється. Тепер, Миколо, їдь!

— Миколо, гов! — крикнув тепер Стецько, — бо хто раз скинув мене в ночі з воза, тому вже не вірю. Тобі наплетуть завтра знов якихось небилиць і ти знов, замісць розібрати холодним розумом діло і стати в нашій обороні — зачнеш нас вивозити! О, ні, тільки раз скинув ти мене із свого воза, вдруге вже не скинеш! Їдь!

— Алеж я вас не скинув, Бог свідком, що ні. Справа розяснилася.

— Їдь! — крикнув і Грицько, що також був уже на землі.

— Алеж, товариші, не робіть авантур...! І щож ви тепер зробите в ночі, серед поля?

— Ха-ха-ха! — реготався Грицько. — А то тяжкий ідіот! Найперше нас скинув, а тепер журиться, що будемо робити — промовив Стецько і підігнав коні. — А ти навчися з людьми жити Бувай здоров, щаслива дорога!

Коні рушили. Грицько і Стецько післали за Романом іще кілька чемних слів, з яких одно слово „тяжкий ідіот" було ще найчемніше. Коні побігли скоро і віз щез у темряві...

XXIII.

— Де ми? — спитав Грицько.

— Ха-ха-ха! — реготався Стецько.

— Чого смієшся? Дав себе скинути з воза і не спитався де!

— Я зліз добровільно, а це тебе скинено. Це ти писав вірші, а не я!

— Чого присівся до мене? Кажи, де ми є? Котра тепер година? — хвилювався Грицько. Раз тому, що почувався винним, а також тому, що й дрібні пригоди життя виводили його з рівноваги

— Де ми є? — сміявся Стецько. — Означу тобі точно на основі найточніших ґеоґрафічних відомостей, які виніс з ґімназії. Ми є біля якоїсь купи каміння на північній земній півкулі. А щодо часу, то біжи до банку і поглянь на свій годинник. Ха-ха-ха!

— Дурні жарти тобі в голові!

— На премудрі твої запити.

— Хочу знати, де ми є, котра тепер година? — хвилювався далі Грицько. — І як можна було не спитати Романа, де нас скидає! І що тепер? Іди тепер у темряві, куди хочеш, роби, що хочеш. Ні села ніде не видко, ні людей. Усе через тебе!

— Все через мене? Ти писав, виписував любовні вірші, а скинули через мене!? Грицьку, чи ти вже й брехню зачисляєш поміж поетичні тропи й фіґури?! Скинули через мене?! Диви на того мудраґеля!...

— Це все добре, але куди ми тепер? — спитав уже лагідніше Грицько.

Стецько мовчав.

— Не маєш чого гніватися. Котрою із тих чотирьох доріг, що тут перед нами розходяться, підемо тепер? — питав Грицько знов.

— Найперше мусимо вирішити, куди саме ідемо — відповів Стецько, — а щойно тоді шукатимемо дороги. Я думаю, що нам булоб звідси це найближче до Березівки.

— Нехай буде, ходімо до Березівки. Але куди?

(Продовження буде.)

все було добре. Нині відносини й умовини інші. Без сумніву було би похибкою рішати державно-територіяльні питання на основі самої статистики, але важко також не визнавати в ній дуже важного чинника. Нехай нас Бог боронить перед Польщею, в якій ми булиб у меншости"!

Страх цей дійсно оправданий і тому ендеція так дуже щиро бажає спольонізувати чимскоріше „креси" при допомозі шкільництва. Треба признати, що ендеція все говорила отверто про те, що хоче „інородців" зденаціоналізувати, все відкривала політичні карти і тому й наведене не є для нас новиною. Та всеж таке пригадування нашій суспільности того, з ким і з чим вона має до діла в ендеках, не шкідливе, а навпаки навіть доволі корисне. Чим вони ясніше ставлять справу, тим краще для нас і для того „руского люду", якому нібито накидуються самозванчі провідники.

Радянська Україна.

На культурному фронті.

Культурно-освітній відділ Всеукраїнської Ради Професійних Спілок організує в Києві робітничий університет, а в Сталіні пересувний український робітничий театр. У сімох робітничих осередках намічує організацію курсів українознавства для низових професійних робітників. Курси українознавства для робітників центральних професійних установ мають бути влаштовані у Харкові та Києві. Вукоспілка теж має намір розвинути цього року широку культурно-освітню працю серед кооперативних робітників. На ту ціль призначила вона мілїон карбованців. У пляні є заснування 500 пересувних кін та урухомлення триста чарівних ліхтарів. Попри те в найближчому часі має появитись окремий кооперативний кіно-журнал. — Всеукраїнська Рада Професійних Спілок видала комунікат, з якого видно, що останніми часами влилося до промислу 300 тисяч нових робітників, що прийшли зі села. Вони внесли зі собою богато „чужих настроїв" у робітничі осередки і через те Рада Профспілок береться за їх „перевиховання", щоби не „зривали" у будуччині „трудової дисципліни". Всі ці культурні заходи з заснованням робітничого університету, пересувного робітничого театру, з урухомлюванням аж пяти сотень кін кооперацію мають за завдання одно: поширити серед робітництва, особливо серед того нового, що прийшло зі сіл, комуністичний світогляд та перебробити психіку того робітництва так, щоби вона всеціло була зазбсорбована тільки комуністичними гаслами та стала вразливою виключно на накази правлячої комуністичної верхівки.

Боротьба з пиянством.

На зборах всеукраїнського протиалькогольного т-ва ствержено, що протиалькогольний рух на Україні розвивається мляво. Профспілки та кооперативні організації — пише „Пролетар. Правда" — майже нічого не зробили, щоби його поширити. На зборах рішено вжити заходів для поглиблення та поширення того руху. Між іншим рішено уладити в Харкові постійну протиалькогольну виставу, зорганізувати при робітничих осередках кольпортажу протиалькогольної літератури та перевести на всій Україні, від 15. квітня ц. р. починаючи, місяць боротьби з алькоголізмом. На травень ц. р. рішено скликати всеукраїнську конференцію всіх протиалькогольних товариств у справі узгіднення та уодностайнення боротьби з алькоголем.

Боротьба з „жидом", „кацапом" і „хахлом".

У „Пролетарській Правді" з 31. березня читаємо, що президія Укрголовнауки в Харкові рішила негайно виключити з усеї української термінольоґії, зокремаж з видань Української Академії Наук слова „жид", „кацап" та „хахол" як пережитки „національного шовінізму часів царату". З тієїж газети довідуємося, що справа декретного, що так скажемо, скасування тих слів та усунення їх з української лексики має вже свою історію. Для полагодження цієї справи вибрано свого часу аж окрему комісію з проф. Синявським на чолі, але робота цієї комісії тягнулася за довго і тому справу „вирішено" радикально. Чи від такого „вирішення" щезне слово „жид" або „кацап" на Україні — треба щонайменше сумніватися. А що в Росії не щезне слово „хахол" ніколи і що там з ним не будуть боротися аж декретами — це більше як певне.

За океаном.

Новий український часопис в Канаді.

В березні ц. р. появилося перше число нового українського часопису в Канаді п. з. „Новий Край" (New Country). Новий часопис міститься при Українськім Іміграційнім і Кольонізаційнім Т-ві в Едмонтоні і є одиноким українським органом у провінції Альберта. Зі змісту „Нового Краю" видно, що це часопис, посвячений українським еміграційним справам. Адреса того часопису така: „New Country", 10327-101 st Street, Edmonton, Alberta.

Комуністичний часопис в Арґентині.

В Буенос Айрес в Арґентині почав виходити український комуністичний часопис „Пролетар", орган „Союзу Українських Робітників в Арґентині". Комуністичні фрази про визволення людства з неволі капіталу, високопарні кличі про свободу, рівність, братерство і т. п. і низькі напади на все те, що українське, не комуністичне, — ось усе, на що могли здобутися червоні редактори в першому числі „Пролетаря". Поза рямки комуністичної ідеольоґії так і не вийшли.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Мій „Пріма Апріліс".

Перший квітень зближався до нашої редакції, а члени її ще не були згідні, як відсвяткувати традиційний „Прима Априлис" (тримаюся нового правила правопису). Думки щодо цього були поділені, як зрештою завсіди, коли йде про щонебудь. Одні казали не робити нічого, другі робити, але дуже оглядно, треті як робити, то робити!

Побідила компромісова думка других і третіх, себто: як робити, то робити, але дуже оглядно.

Мене посадили за статейне бюрко, дали велике перо, широкий каламар і сказали: „Напиши Закордонний Політичний Огляд"!

Я сів, зробив серіозну міну і написав...

Поголив одним махом пера Анґлію з Америкою та вислав їхніх делеґатів до Москви. Довів до шевської пасії Мусолінія і порадив йому, щоби скомунікувався з Андрієм Лівицьким у Варшаві, в справі концесій над Чорним Морем. Віддав будову тунелю попід Ляманш Королівському Брит. Ґеоґраф. Т-ву. Злучив Льондон з Бомбаєм ширококоровою залізницею, а історію затопленого англійського корабля з майбутністю України...

Все це виглядало на зовсім приличну китицю, бо вбране було пахучими квітками зі статейних оранжерій, як: ґльобальні дімензії, ґеополітичні міркування, контрагенти, конфлікти і контроверзи, експльоататори і експерти, фактори і потентати, імперіялізми і сепаратизми. А далі: проблеми океанів, ринки збуту, міжнародні арени, сфери впливів, нитки взаємин і тим подібні „бази цивілізації".

Не знаю, як принав загал отсю мою першоквітневу статтю. Але ті читачі, з якими мав нагоду говорити, стрінули мій дебют дуже прихильно.

Вони поділилися на дві части: одна часть не добачала в статті нічого надзвичайного. Навпаки, була переконана, що це пересічна політична стаття, яких стільки приносить щодня часопис. Це тому, що вони ніколи не читають політичних статтей, отже не читали й моєї.

Друга часть читачів добачила в авторові нову зорю на статейнім горизонті і дехто довідувався навіть, хто це так ясно і з таким знанням висвітлює темні вулички політичного ґетта.

Обидвом частям читачів я до смерти зобовязаний. Першій за те, що — коли вона не читає політики — певно залюбки читає мої фейлетони, другій за те, що піднесла мене в моїх очах, мовляв, — не святі горшки ліплять. Хто зна, чи на підставі моєї статті не дістану в найближчім часі якогось „грубшого" замовлення з політичної матерії, або й не зміню своєї недобровільної професії і не перейду на статейного. Інша річ, що в останньому випадку довший час мушу заховати своє інкоґніто, бо ніхто не повірив би в мої добрі інтенції.

Перший квітень пройшов... Моя стаття помандрувала в забуття, як і всі інші часописні статті, писані не „увеселенія ради". Але для мене

і К.

Нові історичні видання.

Все наново приходиться констатувати, що наша наукова продукція на полі історії зростає неупинно, — протягом 2—3 місяців на столі рецензента збирається велика скирта ріжних історичних видавництв, що домагаються короткої згадки. Правда, це здебільша матеріяли й причинки; якось важко українським історикам розмахнутись на більші твори, не видно змагання до синтетичних праць, може вони щойно приготовляються, — покищо вдоволяємося тим, що є.

Починаємо з Галичини. Найповажніше розмірами історичне видавництво се *Записки Чина св. Василія Великого* т. III., вип. 1—2, великий том з богатими матеріялами до історії церкви. Є тут початок праці В. Заікина „Христіянство на Україні за часів кн. Ярополка І., (969—979)"; Яр. Гординського і о. Й. Скрутня описи бібліотеки монастиря св. Онуфрія у Львові; о. Е. Майковського причинки до справи Макрини Мечиславської, що в 1840-их р. славилася поляками як мучениця за унію — а якій католицькі письменники закидають тепер звичайне обманство; інтересний побутовими подробицями дневник мукачівського протоігумена Г. Пазина з 1747 р.; продовження „Синопсису" пліснисько-підгорецького монастиря; М. Голубця матеріяли до катального монастиря в Галичині; д-р Томашівського замітки до історії перемиського владицтва; цілий ряд дрібніших нарисів і богата бібліографія.

Микола Голубець підняв щасливий плян видання популярних монографій, присвячених західно-українським містам. У видавництві „Нового Часу" вийшли його нариси про Белз, Буськ, Звенигород, Перемишль, Теребовлю і „Слідами Хмельницького по Львові"; тепер в окремій бібліотеці *„Наш Рідний Край"* видано книжечку „З історії міста Сокаля", з ілюстраціями памяток сеї місцевости. Ся бібліотека має появлятися щомісячними випусками і містити монографії замітніших місцевостей та історичних осіб і подій*). Треба піднести вагу такого видавництва присвяченого місцевій історії; такі невеликі книжечки причиняються немало до обновлення історичної традиції, пригадують мешканцям незамітних сьогодня місточок їх славну історію, можуть відіграти поважну ролю в освітній праці. Ініціятиву видавця треба привитати і підперти — передплатою.

З видавництв на еміґрації маємо **Mitteilungen des Ukrainischen Wissenschaftlichen Institutes in Berlin,** випуск II., присвячені оглядам українського культурно-наукового життя: В. Тимошенка, господарські відносини між Україною та Росією; В. Щербаківського, повоєнні археольоґічні досліди, Д. Дорошенка, розвиток історіографії на Радянщині, І. Мірчука укр. фільософічна бібліоґрафія; наукове життя в Празі і Берліні. Сі змістовні, вичерпуючі огляди мають інтерес не тільки для чужинців, але й для нашого громадянства, бо в українській мові так гарно складених показчиків не стрічаємо.

В Празі почав виходити *Вістник Українського Національного Музею-Архіву (ч. 1.),* скромним літографічним виданням, але з ріжнородним змістом на теми: охорона памяток, пресові памятки, спогади з військових часів, альбом уніформів українського війська, охорона воєнних могил і под. На окрему увагу заслугує хроніка, в якій зібрано богато інтересних заміток про археольоґічні, музейні та літературні знахідки.

На Радянщині веде перед у видавничій праці *Історична Секція* Академії Наук у Києві під кермою неструдженого академика Мих. Грушевського. З більших суцільних видань Секції появилися *„Науково-публіцистичні і полемічні писання Костомарова"* великий том (360 стор.), в якому зібрано дрібні статті Костомарова, розкинені по ріжних часописах і через те недоступні, — а дуже інтересні для освітлення поглядів історика, що мав колись великий вплив на українське громадянство; акад. М. Грушевський у вступному слові пояснює значіння сього видавництва. Між ін. передруковано тут відому першу дисертацію Костомарова „Про причини і характер церковної унії".

Двомісячний орґан Історичної секції „Україна", кн. 5 за 1928 р. присвячений в цілости розслідам діяльности Володимира Антоновича. В книжці 6 є статті про нові історичні проблеми київської Руси В. Пархоменка, причинки до Хмельниччини і руїни, матеріяли про В. Антоновича, Коцюбинського, огляд наукового руху на Україні 1927 р., і звичайні відділи хроніки і бібліоґрафії.

„Науковий Збірник" за р. 1928 приносить статті про деревлянські могили, устав Ярослава, Александрію, французькі відомости про похід Карла XII. на Україну, Задунайську Січ, причинки про Куліша і Коцюбинського та ріжні статті до місцевої історії.

В збірнику *„За сто літ"*, кн. III. звертає передовсім увагу більша стаття Мих. Мочульського про останні десятиліття життя Франка, що глибше входить у тайни творчого поета; є дальше матеріяли до діяльности Мови-Лиманського (видані М. Возняком), Драгоманова, Кропивницького, Саміленка, спомини С. Русової й інші причинки до історії і письменства XIX століття.

„Первісне громадянство та його пережитки на Україні", 1927 р. вип. 1—3, містять огляд ак. М. Грушевського „Сто літ українського народництва", Катерини Грушевської „З примітивного господарства", К. Копержинського про дослід чово

*) Передплата річно 6 зол., піврічно 3 зол. Адреса: „Наш Рідний Край", Львів, Блахарська 6.

моя стаття може створити просто епоху. Ще двадва-три такі виступи, а... евентуально, якби не було богато кандидатів..., якби державна ліста не дуже була перевантажена..., то ... чому ні! — їздити першою клясою вмію і як треба, то й політичну статтю бабахну.

Галактіон Чіпка.

По широкому світі.

У Льондоні радить конференція незалежного крила робітничої партії під проводом Мекстона.

Німецькі залізничники і почтові урядовці домагаються підвишки і погрожують енерґійними засобами боротьби з адміністрацією, не виключаючи генерального страйку.

На пароплаві „Аоранджі", що приїхав з Австралії арештували трьох мущин і одну жінку, яких обвинувачують у кражі важних військових документів.

Італійська жандармерія в Тиролі арештувала на приказ з Риму бувш. секретаря німецького часопису „Тіролер Фольксцайтунґ" і купця Девалера за протифашистівську пропаґанду.

Двох югославянських міністрів Крульй і Аляповіч зголосили свою димісію.

Ганков має піддатись з дня на день.

В Уругваю ствердили чорну чуму; досі 4 особи вмерли.

Рішення в справі зміни уряду — відложено.

Ліквідація за тиждень.

В справі крізи польського уряду наступила деяка зміна. Після конференції прем. Бартеля у марш. Пілсудського й у президента держави стало відоме, що наступила проволока, яка потриває 7 до 10 днів. Тимчасом покликані чинники мають конферувати, щоби устійнити склад будучого уряду. В господарських колах кажуть, що до керми прийде уряд поміркований, інші заповідають кабінет сильної руки, який супроти сойму приноровлюватиме методи рішучі та радикальні. Прем. Бартель не зголосив димісії, лише є в стані димісії, а це потягає за собою солідарність членів кабінету. Прем. Бартель видужав уже і дня 3. квітня почав правильне урядування. В ресортових справах приняв премієр мін. Юркевича й віцемін. Ґродиського.

—o—

Перше засідання державного трибуналу

в справі бувш. мін. Чеховича.

В пятницю відбудеться в найв. суді перше засідання держ. трибуналу в справі бувш. мін. скарбу Чеховича. Про це засідання повідомили всіх членів трибуналу та послів прокураторів. В пятницю заприсяжуть членів держ. трибуналу. Головою трибуналу є перший президент найв. суду Супінський.

—o—

річних обрядів, Філ. Колесси „Речитативні форми в українській народній поезії", Ф. Савченка „З сучасних пережитків", В. Кравченка „Вогонь" (матеріяли).

„Студії з історії України" Науково-дослідчої катедри історії України в Київі, т. II. виданий на честь керманича катедри М. Грушевського, дають огляд досягнень української науки за 1917—1927 р. в области історії, літературознавства, археольоґії Києва та селянського питання та ряд статтей з історії господарства України XVIII—XIX. в.

З історичних видань інших установ Академії Наук маємо в руках Вадима Щербаківського тілопальні точки і мальована кераміка і проф. І. *Огієнка* Оповідання ченця Хороброго про письмена славянські; М. *Петровського*, Псевдо-діяріуш Самійла Зорки. Остання праця приносить важне висвітлення з поля старої козацької історіографії: автор збирає докази, що діярій Самійла Зорки, з якого подає ріжні відомости Самійло Величко — се звичайна видумка самого Величка (таксамо як богато універсалів і інших документів, які подає цей славний літописець).

Симпатичне враження дають *Записки Ніжинського Інституту Народньої Освіти.* В провінціяльному місті ведеться серіозна наукова робота, давній російський Інститут зукраїнізований, при науково-дослідній катедрі є секції української історії, українського письменства і мови, загального письменства, античної культури, — науково працює 20-кілька осіб. В 8 томі Записок Інституту на історичні теми є статті: Я. Клубовського „До питань про філософію на Україні", М. Петровського „До історії Руїни". О. Пулинця „Чернишевський та українське питання", А. Єршова „Про літописні джерела праць Ст. Лукомського", П. Одарченка „Нові матеріяли до творчости Лесі Українки" — поза тим статті на економічні й педагогічні теми.

Після вбивства в Барановичах.

Апанасевич, який у Барановичах застрілив поліцая та тяжко зранив урядовця є польський горожанин, походить із с. Копиничі, що є на польській території. Він брав участь у більшовицькій революції, був членом Чеки й ДПУ, а вкінці вислали його де Берліна, як керовника бюра шифрів у більшовицькім торг. представництві в Берліні. Тепер вертав Апанасевич до СРСР., задержався в Барановичах і відвідав свого брата в Копиничах. Там дістав два листи з жалібними обвідками, які мав завезти до СРСР. Апанасевич зрозумів це так, що хтось хоче його вбити. Тому зажалав від поліції на залізниці в Барановичах охорони. Командант постерунку повідомив про це слід. уряд у Барановичах, а Апанасевич надав телеґраму до Рикова в Москві, в якій повідомляв, що його життю грозить небезпека й просив його, щоби дав вказівки. Барановицький староста радив Апанасевичеві переночувати в готелі під охороною поліції, але Ап. сказав, що на поліції буде безпечніший. В ночі — так зізнав — постановив убити одного або кількох представників польських властей, як оборонців буржуазійного устрою. Вбивство виконав зовсім свідомо та зовсім того не жалує.

—o—

Кріза австрійського уряду.

В австр. парл. колах сподіються, що новий уряд виберуть у четвер або пятницю найближчого тижня. Залежить це від переговорів дотеперішньої уряд. більшости з соц.-демократами. Колиб переговори були успішні, на чолі уряду станув би евент. дотеперішній президент Нац. Ради Ґіртлер. Він знаний з поміркування, а опозиція прихильна для нього. Колиб відносини між більшістю й опозицією загострилися, уряд обняв би прихильник гострішого курсу, мабуть начальник Тиролю або Стирії.

Дня 3. квітня пополудні партії більшости на нарадах принціпіяльно згодилися на дальше іствування дотеперішньої коаліції. Наради в цьому напрямку вестимуть і далі. Сподіються, що буде утворений переходовий кабінет із бувш. мін. торговлі Гайнлем. Та це лише здогади, бо справи персональних змін досі не обговорювали.

—o—

Анґл.-італ. порозуміння.

На думку льондонських дипл. кол конференція Чемберлена з Мусолінім є найбільшим успіхом Чемберлена від часу Льокарна. Чемберленові вдалося відновити іт.-анґл. переговори, які від довшого часу застрягли були. Порозумілися теж, що Анґлія й Італія змірятимуть до того, щоби Надренію евакуувати після заключення нового репар. договору з Німеччиною. Мусоліні дав анґл. міністрові закорд. справ успокоююче пояснення в справі договору, заключеного в Тірані.

—o—

Стріча Мусоліні з Бетленом.

Будапештенські часописи повідомляють, що в Римі відбулася стріча Мусоліні з премієром Мадярщини гр. Бетленом. Обговорювали актуальні політичні справи. Про цю конференцію, строго довірочну, не видали ніякого уряд. комунікату.

—o—

8. квітня вел. фаш. рада.

Заповіджена на 8. квітня велика фашистівська рада, крім звіту Мусоліні про перебіг виборів, устійнить теж форму відношення кооперації з вел. радою. Устійнять вн. реґулямін вел. ради, предложений секретарем фаш. партії Тураті. Опісля вел рада устійнить порядок свята 21. квітня, підчас якого до партії перейде 80.000 аванґардистів і 80.000 членів союзу Баліля приділять до партії.

—o—

Болгарський король у Празі.

Дня 3. квітня вечером приїхав у Прагу інкоґніто болгарський король Борис ізількома членами свого почоту.

На двірці витав короля болгарський посол у Празі Вазов і персонал посольства. Король подорожує під прибраним назвищем ґр. Рильського.

Прес. Аґ. заперечує чутки, начеб болгарський король задумував приїхати до Польщі.

—o—

Кельоґ амбасадором Злуч. Держав у Парижі.

„Дейли Нюз" довідується, що през. Гувер постановив іменувати амбасадором Зл. Держав у Парижі дотеперішнього держ. підсекретаря Кельоґа. Кельоґ мав би в Европі сповнити важну мирову місію та скріпити впливи Злуч. Держав.

НОВИНКИ

— **Чи повінь минула?** Якщо не прийдуть нові метелиці ні надто великі зливи то на цей раз весна принесе нам ріжні несподіванки, але не повінь Дністер і Сян не проявляють ненормального темпераменту. Правда, що криги на Сяні сям-там підривають надто слабі мости, а на кладки й не звертають уваги. Це все, на жаль, нормальні в нас явища. На Стрвяжі в Бисковичах перервана комунікація, наслідком зіпсованого моста. Зате між Бабиною і шляхом Львів-Самбір залиті водою 8 км. Невияснена ще ситуація в Рудеччині. Стан води на Дністрі наближується до висоти осінньої повені з 1927 р.

— **Особисті вісти.** На Карловім университеті в Празі відбулася промоція п. Лукії Тарнавської, доньки нашого ґенерала, на доктора медицини.

— **Підвишка вугілля** на 4 і пів проц. затверджена міністерством торгівлі і промислу у Варшаві. Одночасно міністерство внутрішніх справ скликує конференцію при співучасти представників вугільного промислу, щоби придумати засоби, як забезпечити для населення рівномірну доставу палива.

— **Новий маґістратський штаб.** Маґістрати міст у Польщі будуть приневолені побільшити число свого персоналу. Вони мають перебрати деякі функції виконувані досі поліцією в адміністрації та суді, як напр. доручувати візвання, стягати кари, бути присутними при ліцитаціях, стежити за санітарними розпорядками. Тому-то при маґістратах буде чимало нових возьних, а навіть сторожа до конвоїв при перевезенні вязнів.

— **За вбивство і грабіж.** Перед судом присяглих у Львові почалася розправа за душегубство та грабіж, що потріває чотири дні. Обвинувачені два авантюристи та злодії з Равщини 28-літній М. Кшачковський і 24-літній А. Длуґош у тім, що вбили селянку Теклю Журавецьку в Угнові напередодні Великодня минулого року. Оба напали на неї, коли була сама в хаті, а її чоловік пішов до церкви. Вбили її сокирою і забрали одно вбрання, 16 зол., пару чобіт і дві бритви. Заки втікли прийшла сестрінка вбитої Марія Решетило, яку бандити також побили до крови. Вона це пізнала вбийників. До розправи покликали 31 свідків.

— **Ріжні вістки.** Депутація індуського жіноцтва під проводом леді Тата, що є головою фемістичної організації, склала губернаторові Бомбаю домагання, щоби він зачинив усі нічні притони. — У Румунії заборонили продавати алькоголь у неділю. — Майже в усіх державах середньої і західньої Европи буде введений літній час дня 20. ц. м. — У Льондоні померла маркіза Кембріджська, невістка анґл. королеви. — У Парижі перестав виходити відомий денник „Гольоа". — Арештували члена американської палати Альфреда Майкели, обвинуваченого в контрабанді алькоголю. — У Гамбурзі поліція віднайшла данського посла Ніссена, що минулого року наслідком нервової недуги втратив память ким є і заблукав до Німеччини. — При берегах Австралії недалеко Отвас пішов на дно норвеський вантажник „Селіє" з 114.000 м'шками муки. — Американський летун Уількінс вибирається в літі до північного бігуна. — У перший день Великодних свят з Парижа виїзджало стільки людей „на свята", що всі залізничі шляхи не могли дати собі ради з пасажирами. Зате на місце парижан приїхало 15.000 туристів з Англії.

— **Як у Шікаґо.** До „Жидівського Комітету Допомоги" дістались два тижні тому якісь талановиті вломники. У цьому вломі не було би нічого надзвичайного, бо відомо, що вломники є на те, щоби розбивати каси, а каси на те, щоби спокійно стояти, коли вони їх шматують. Та згаданий Комітет дістав анонімне повідомлення про підготований влом і поставив поліційну сторожу через кілька ночей. Коли вломники не приходили, поліція рішила більше на них не ждати; а коли поліція відійшла, вломники напротязі одної ночі очистили вертгаймівську касу з усіх векслів. Але дістати на векслі гроші нині не так легко і тому праця їх пішла надаремне.

— **Права рука не знає, що дає ліва.** У московській „Правді" читаємо: „У південній Україні надходить час весняних засівів, а тимчасом зерно розсилане на місця розділяють дуже нерівномірно. „Нам чомусь прислали зайві три ваґони пшениці" — повідомляє один сільсько-господарський союз. „А нам чотири", додає другий. А одночасно з ріжних місцевостей приходять повідомлення, що сімен зовсім не дістали, або дістали в дуже малій скількости.

— **Луначарський про релігію.** В „Ізвестіях" з дня 26-го м. м. пише комісар освіти Луначарський про протирелігійне виховання в школі. Він заявляє, що треба почати кампанію проти віруючої частини педагогічного персоналу. „Віруючі вчителі в радянській школі, це безглузда суперечність, тому відділи народньої освіти повинні вжити всіх засобів, щоби заступити їх новими, настроєними проти релігії. Боротьба з ними не-

маловажна річ, тому, що можна догадуватись, що між ними є від 30 до 40 проц. ріжного роду віруючих". Для Луначарського всі релігії однаково небезпечні: „Було би злочином викривити боротьбу з релігією в той спосіб, щоби звернути її виключно проти православної церкви, а залишити на боці боротьбу напр. зі сектанством, магомеданством, юдаїзмом і якоюнебудь іншою релігією".

— **Трагедія орангутанга.** У звіринці в Будапешті щодня збирається від кількох тижнів громада цікавих перед кліткою орангутанга, що плаче, квилить і „виспівує". Орангутанг добуває зі себе цілу скалю ріжних тонів, які одні прирівнюють до клекоту лотоків, інші до ридання оленя, ще інші чують виразно поодинокі музичні акорди. „Голіят" переживає трагедію. Недавно померла його дружина, а за ним і його „мале". Від цього дня він почав свою похоронну пісню; простягає рамена, підносить голову і відчиняє губи. Коли помер його малий, він гладив гілки, на яких сидів його улюблений нащадок і кидався з болю по клітці. Відомий мадярський зоольоґ д-р Раттсіс уважає всі ці прояви висловом туги та суму. Його обсервації над зажуреним орангутангом зацікавили природників, з яких більшість уважали орангутангів глухими. Є всі дані на те, що „Голіят" не переживе свого горя, бо не хоче їсти і відкидає навіть улюблені ласощі.

— **Бандити з пекольною машиною.** Бандитські виступи в супроводі ножів, револьверів, а навіть скорострілів, вже настільки збуденіли, що не викликують ніякої сензації. Але на днях трапився в Будапешті напад, якого досі ще не нотували поліційні хроніки. Бандити виступили узброєні ще й у пекольну машину... До одної богатої вдови прийшов серед білого дня якийсь елеґантний добродій і представившись як заступник америк. фірми почав з нею ділову розмову. За хвилю озвався знову дзвінок і в хату ввійшло ще двох елеґантних панів і тепер усі три витягнули револьвери та зажадали від удови грошей. В хаті була в тім часі тільки служниця і вдова не могла й думати про оборону. Всеж таки не давала за виграну і заявила бандитам, що можуть її застрілити, але грошей не дасть. Бандити, зі своєї сторони, не думали резиґнувати з доброї нагоди грабунку і взялися до справи інакше. Вони звязали шнурами обидві жінки і прикріпили кінець шнура до пекольної машини. „Коли пані не будуть сидіти цілу годину непорушно, то машина вибухне і рознесе цілий дім" — пояснив ввічливо один з бандитів. Ясна річ, що перестрашені жінки сиділи, як мертві і то не годину, збільше. За той час бандити знайшли касетку з грішми і дорогоцінностями та опустили спокійно вдовиний дім. Звязані жінки не сміли й ворухнутись, щоб не визвати страшної експльозії. Щойно як були вже певні, що минула година, з острахом підвелися на ноги і почали розмотуватись із мотузків. Повідомлена поліція миттю звилася на місці, щоб ствердити крадіж і... обман. Іменно пекольна машина показалась звичайною, нешкідливою коробкою. Тепер шукає вона за помисловими бандитами, але по них і слід застиг.

— **Влом до замку.** В Великодну ніч вломилися до замку Амбрас біля Інсбрука незнані злочинці і викрали звідтіля богато дорогоцінних старинних предметів. Вломники дісталися по драбині на перший поверх і через вікно влізли до кімнати. Між іншим украли вони золоте яйце з написом на смерть цісаря Карла VI., два срібні реліфи з 17. століття, золоте яблуко старинної роботи, фіґурку св. Севастіяна виконану в сріблі і прикріплену на коралевім дереві. Опріч того богато срібних і золотих річей, між якими цілу збірку старинних чаш. Пошукування за аматорами чужої старовини не дали досі успіху, хоч поліція напружила всі сили, з огляду на величезну вартість украдених річей.

— **Щасливий батько.** Цікавий випадок оповідає американська преса за пресою з Буенос Айрес. Живе там від 23 літ італієць Сальвадор Масса, який має від 15 літ небувале щастя в подружі. За цей час йому вродилось шістьох синів і цього року були всі вигляди на сьомого. Традиція в Арґентині така, що президент держави стає хресним батьком кожного сьомого сина. Це неабияка честь і тому не диво, що вся рідня Масси ждала на день злогів як на велике свято. Ніхто не сумнівався, що і в даному випадку, як при катастрофах запанує „закон серії", себто, що після шости синів прийде напевно сьомий, а не перша... дівчинка. Але природа має також свій гумор. Жінка Масси привела на світ на цей раз відразу трьох хлопців. Повитуха не була приготована на таку колекцію немовлят і втратила голову: не зазначила того, що вродилось перше. Тепер ніхто не знає, якого з трьох синів має бути хресним батьком арґентинський президент. Ніхто не сумнівається, що ця честь такому енерґійному батькові належиться, але як рішити справу хрестин? — над цим думає преса. Голос народу каже, що президент повинен тримати до хрестин всіх трьох синів.

— **Містерії в Оберамерґав.** З Оберамерґав повідомляють, що відомий місцевий актор Антін Лянґ рішив ухилитися від дальшої участи в містеріях „Муки Господні". Антін Лянґ виробив собі европейське імя своїм зображенням Христа в містерії, яку грали кожні десять літ в Оберамерґав підчас страстного тижня. Подивитися на цю містерію, — одиноку, що задержалася від середньовічного звичаю, зїздилися цікаві з цілого світа. Антін Лянґ протягом багатьох літ незмінно грав ролю Христа. В звичайному житті він був теслею й жив дуже скромно. Тепер його роля переходить на одного з його кревняків — Альойза Лянґа, який є ковалем.

— **Де є 7000 дівчат?** Поліційна статистика Сполучених Держав стверджує, що в 1928 р. 7000 дівчат щезло з рідного дому, не залишивши по собі ніякого сліду. Середній вік пропавших — 15 літ. Найбільше із них пропало в Ню Йорку, Шікаґо, Бостоні, Голівуді та кількох інших столицях. Нема сумніву, що головний процент цих пропавших — це жертви торгівлі живим товаром.

З життя наших установ.

II. Загальні Збори Т-ва Охорони Воєнних Могил у Львові.

В неділю 31. м. м. відбулися II. Загальні Збори Т-ва Охорони Воєнних Могил у Львові при участи 53 членів, управнених до голосування. Між ними були делеґати філій і інших установ (членів-опікунів) зі Львова (45) і з таких міст: Стрий, Перемишль (2), Чортків, Станиславів, Рогатин, Сянік і Данціґ.

Отворив Збори голова Т-ва дир. Бр. Янів, що повитав присутніх і подав порядок нарад. Він і проводив Зборам; секретарював д-р Ів. Німчук.

Після відчитання і приняття протоколу з установчих Зборів Т-ва зложив звіт з діяльности Т-ва його секретар д-р Німчук. Найважніші дані з того звіту подали ми вчора.

З черги голова дир. Янів зложив звіт касовий, з якого ми довідалися, що ТОВМ має тепер 13.120.14 зол. готівки. Це розмірно поважна сума, одначе вона далеко невистарчаюча, коли зважити, що Т-во приступає в цьому році до таких коштовних робіт, як тревале упорядкування великого цвинтаря на Янівськім у Львові (600 бетонових хрестів з написами), упорядкування стрілецького цвинтаря на Маківці, Ключі, Лисоні й ін. Тому новвибрана Гол. Рада мусить вести дальше пильну акцію в напрямі придбання фондів на цілі Т-ва.

Після того звіту забрав слово голова Ревізійної Комісії інсп. Ів. Стернюк, який заявив, що Рев. Комісія провірила всі касові книги і ціле діловодство Т-ва дуже докладно і знайшла все у зразковому порядку. Комісія ствердила, що уступаюча Гол. Рада орудувала фондами розумно й доцільно, видаючи гроші дійсно тільки на необхідні річи. Іменем Ревіз. Комісії поставив інсп. Стернюк внесення на уділення Гол. Раді абсолюторії і спеціяльної подяки дир. Янову за його велику працю в Т-ві. Це внесення приняли Збори бурею оплесків.

В короткій дискусії над звітом промовляли: дир. Даниш зі Станиславова, п. М. Стефанівський („Міщанське Брацтво", Львів), п. Ів. Мішкевич (Стрий), студ. Адамчук („Основа", Львів), о. Малиновський (Львів), Л. Лепкий (Львів). Відповідав усім промовцям дир. Янів, даючи відповідні пояснення.

Опісля приступлено до вибору нової Гол. Ради Т-ва. Тому, що вибираний знову головою (тричі!) дир. Янів наслідком підірваного здоровля не хотів приняти більше на себе тяжкого обовязку головства, вибрано вкінці головою Т-ва дир. Юліяна Шепаровича. З дотеперішніх членів Ради заступлено кількох новими, так, що після уконституування нова Гол. Рада виглядає так: дир. Юл. Шепарович — голова, інж. Ярослав Фартух — заст. гол., Семен Український — секретар, Бронислав Янів — скарбник; члени Ради: о. Станислав Шпитковський, інж. Захар Рудик, д-р Іван Гижа, Остап Павлів, Лев Лепкий, д-р Іван Німчук; заступники: дир. Никифор Даниш (Станиславів), Цецилія Паліївна (Перемишль), Михайло Стефанівський. Ревізійна Комісія: інсп. Іван Стернюк, дир. Петро Постолюк і радн. Стахій Стеблецький.

При кінці Збори приняли ще запротокольовані ред. Павловом зміни в статуті (§ 12, 13, 28, 32) та іменували Український Пласт I. почесним членом ТОВМ за заслуги для ширення культу поляглих.

Замкнув Збори подякою старій Гол. Раді, а зокрема її голові, за працю і всім учасникам за увагу новибраний голова дир. Ю. Шепарович.

З Українського Товариства Допомоги Інвалідам.

Головна Рада Українського Товариства Допомоги Інвалідам, вибрана на Загальних Зборах дня 30. березня ц. р., уконституувалася на засіданні в дні 2. ц. м. ось так:

Пос. Паліїв Дмитро — голова; Теодор Мартинець — I. заступник голови, радн. Рак Антін — II. заст. голови; Максим Брилинський — секретар; д-р Пилип Деркач — скарбник, члени Ради: Мих. Галібей, о. Ол. Малиновський, д-р П. Палійчук, Юл. Шепарович, Ор. Радловський, д-р Б. Гнаткевич, Ів. Дацків, д-р Ст. Навроцький; заступники членів: інж. Віктор Воробець, д-р Ів. Гижа, М. Мельничук, Брон. Лужний.

Ревізійна Комісія: Методій Гебус — провідник, Ів. Фостаковський — секретар, Петро Кіт; заступники: Петро Пасіка, Семен Трусевич.

Міста будуччини.

В льондонському товаристві будівничих недавно будівничий Робертсон прочитав виклад про те, як в будуччині треба будувати доми для людей. При теперішній системі мешкань лишаються невикористаними здобутки науки та не взяті на увагу вигоди суспільности. Насамперед треба знищити дим, — опалювання має бути виключно електричне. Доми треба будувати головно зі шкла на підставах „термоса", — фляшки з двох стінок, яка задержує температуру. Торговельне життя треба буде перенести на висоту „першого" поверха. Тут мають бути крамниці, пішоходи, мости через вулиці. Таким чином можна буде відділити автомобільний рух. Тяжкі тягарові авта будуть їздити тільки підземними дорогами. Всі дахи мають бути плоскі, щоб їх можна було як слід використати. На них будуть сади, каварні, а також стації для літаків.

Реєстрац'я чужинців.

В часі від 26. березня до 30. червня 1929 року всі чужинці в Польщі повинні зареєструватися. Обовязок цей поширюється й на політичних еміґрантів. Отже і на еміґрантів з Великої України. Не підлягають реєстрації тільки ті чужинці, що в дні 30. червня ц. р. не будуть мати 16 літ життя. Кожний чужинець повинен особисто зголоситися до Староства і там: 1) зложити особистий документ, 2) виповнити або зложити вже вдома виповнену в польській мові реєстраційну карту. Підпис на карті вміщується в присутности урядника Староства, 3) зложити 2 фотоґрафії, 4) дати урядникові, що реєструє, всілякі виснення, що їх він вимагатиме.

Ті, що прибули до Польщі перед днем 1. січня 1927 року, при реєстрації одержують особистий документ під назвою: „дозвіл на часовий побут". Інші, то є ті, що прибули по 31. грудня 1926 року, одержують посвідку в реєстрації, і, коли право їх на побут вигасає до 26. вересня 1929 року, можна їм продовжити той побут на дальших 6 місяців.

Хто одержить дозвіл на часовий побут, може на протязі 3 місяців від одержання того дозволу просити те воєвідство, на території якого еміґрант має намір поселитися, про видачу йому дозволу на поселення (karta osiedlenia). Відмова воєвідства не позбавляє права на побут.

Так само еміґранти, що прибули в часі між 1. січня 1927 року до дня 24. березня 1929 року, можуть просити дозволу на оселення, якщо докажуть, що вже стараючись про дозвіл на вїзд (візу), подали таку ціль свого приїзду до Польщі, що свідчить про їх намір оселення в Польщі. Треба надіятися, що вистане покликатися, що приїзд дозволений по представленні доказу на те, що еміґрант дістав у Польщі сталу працю. Прохання про дозвіл на оселення ця катеґорія еміґрантів має внести найпізніше до дня 26. червня 1929 р. Реєстраційні зголошення і зголошення на поселення робиться на окремих урядових формулярах.

Дописи.

СТАНИСЛАВІВ. *(Шістьдесятиліття „Просвіти")*. Дня 1. ц. м. відсвяткувала станиславівська громада незвичайно врочисто 60. літні народини матери українських товариств, тов-а „Просвіта". Свято розпочалося Богослуженням в катедральній церкві. В часі Служби Божої співав добре вишколений хор. Проповідь, незвичайно гарно обдуману й відповідну до свята виголосив о. посол Михайло Ганушевський. Після Богослуження кільканацятьох священиків під проводом о. пароха Стека ставуло до панахиди. В часі свята в церкві чета пластунів повнила почесну службу. Після відправи розпочалася друга частина свята в салі українського „Сокола". Започаткував її голова філії д-р Юліян Олесницький. По кількох словах до зібраних, привитав сенатора Михайла Галущинського, що прямо з обїздки по читальнях в стрийському повіті поступив до нашого міста та звеличав свято своєю приявою й виголосив на ньому прегарну промову. Привіти, що

їх наспіло понад кількадесять. відчитав д-р Воляиський. Декламації, відповідні до свята дуже добре виголосили Роман Драган і Атаназій Фіголь. Оба декламатори знані вже з численних виступів. Декламації переплів станиславівський „Боян" двома мішаними хорами, що ними правив проф. Недільський, а фортепяновим достроєм орудувала Т. Лепківна. Гимн „Звени, звени молотів..." з пристосованими відповідно слогутий пісне", з пристосованими відповідно словами робив незвичайно сильне враження й повинен у нас принятися, бо є дуже легкий, бальорий і мельодійний. Третю частину свята виповнила театральна вистава. Театр Тобілевича відограв безсмертного „Запорожця за Дунаєм". Головні ролі спочивали в руках найкращих їх виконавців, а саме п-ні Стадникової й Рубчака. Про гру артистів зайве писати. Бо чиж може хто тепер краще відіграти їхні пописові креації. А грали, здається, незвичайно добре настроєні, бо так заповненої салі й тільки заслуханих і захоплених грою видців, давно їм певно не доводилося бачити. Це переповнення робило враження чолобитні для матери культурніх товариств „Просвіти" і для найвизначніших мистців театральної штуки. Інші артисти достроювались до них у повні, музика під орудою д. Сарамаги сповнювала совісно своє завдання, хори були зіспівані, збірні сцени дуже живі — загальне враження незвичайно додатнє. Та всеж таки насуваються деякі заміти і їх з огляду на добро й кращий успіх театру Тобілевича належить зазначити. Обсада ролі Андрія була невідповідна. Добродій Боровик, улюблений публикою артист, незвичайно інтелігентний і незрівняний в деяких креаціях як в: „Дротярі", „Церковній миші" і „Вію" всеж таки не може грати всіх роль, а передовсім тих, що вимагають, як роля Андрія в „Зап. за Дун." незвичайно милого, ліричного, мельодійного голосу. Проводити молитву зовсім добре міг котрийсь інший співак або співачка. Також характеризація Андрія була занадто оригінальна. З пісні знаємо, що він дуже гарний („О мій друже, мій прекрасний"), а міжтим виглядав він не так. Та ще одно! Від часу до часу наші театральні рецензенти, може й слушно, заохочують поетів і композиторів, переробити „Гриця", „Запорожця", а тепер „Вія". Поки воно станеться, думаю не вільно нам вставляти ріжних довільних додатків, бо вони, хоч самі для себе можуть бути гарними, мимо того розбивають акцію й псують загальне враження. А вже рішучо не повинно ся робити цього по незвичайно поважній і патріотичній молитві: „Владико неба і землі". Після вистави засіли всі театральні артисти й богато зпоміж громадянства до спільної перекуски в кімнатах стан. „Бесіди". Почесні місця заняли: сен. Галущинський, д. Стадникова й п. Рубчак. А біля них по обох боках стола артисти театру Тобілевича. Був це дружній артистичній пир і щире братання поміж просвітою і мистецтвом. Очи всіх зверталися завдно в сторону, де сіяли три світила того вечора, й всі промови оберталися около них трьох осіб-гостей, що причинились до успішного обходу свята. Зорганізуванням цеї четвертої частини свята занявся неструджений реформатор театру Тобілевича, дир. Вишневський. І тому то громадянство, за його велику на театральному полі заслугу уладило дружина театру Тобілевича зовсім заслужену овацію.

Зі спортового життя.

Мячеві змагання за мистецтво А-кляси: Україна = А. З. С.

В неділю дня 7. квітня ц. р в год. 3. пополудні відбудуться перші в цім сезоні мячеві змагання за мистецтво між Україною й А. З. С. — Тому, що площа Сокола-Батька залита водою, змагання відбудуться на грищу клюбу „Світезь" на Замарстинові. Наше громадянство явиться певно численно на ці змагання і тим самим дасть моральну й матеріяльну підтримку нашим спортовцям. Доїзд до грища дуже вигідний, трамваями ч. 9 і 5. Ціни вступу: зол. 1·50, для членів і молоді зол. 1·—. Попередять тов. змагання клюбів: Графіка-Світезь (год. 1·30).

Прогулька на верхи Чорногори.

К. Л. К. уладив у днях від 28. III. до 3. IV. ц. р. лещетарську прогульку на Шпиці, Данциж, Говерлю і Кольмеску. Участь взяло 4 лещетарів під проводом І. Мрица. Це були: проф. Гайдучок, І. Мриц, Володимир Паньків і С. Рожанковський. Сніг добрий, погода дописала. Це був перший зимовий вихід наших лещетарів на верхи Чорногори.

Нові книжки й журнали.

Український Філятеліст, Відень, березень-квітень 1929. Ч. 3—4. Р. V. Зміст: Іван Корчинський: Десять вказівок для доброго збирача. В. Кипріян: Дещо про т. зв. „Філят. куріози" польської пошти. Філятелістична виства в Києві. О. З. Флюнт: Дещо про тимчасові часівники. З. У Н. Р. Марочна продукція в цифрах. Е. Вировий: Ріжниці в передруках Одеса І. та Одеса II. Відчит про українські марки. В. Федорівський: Марки безпритульних дітей з 1929 р. М. Садовський: Академія філятелістів у Парижі. О. Григорович: З маркознавства Канади. Нові марки. Дрібні вісти. З філь. журналів. Бібліографія. Від адміністрації. Оголошення. Дарові премії.

ОГОЛОШЕННЯ

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.